

РІШЕННЯ № 35
Про захист професійних та соціальних прав
адвокатів в умовах карантину

«02» квітня 2021 року

м. Київ

Рада адвокатів України, розглянувши пропозицію Голови Ради адвокатів України Ізовітової Л.П. обговорити питання щодо участі адвокатів та їх клієнтів у судових засіданнях в умовах дії карантину, особливо під час запровадження локдауну та прийняти низку заходів для захисту адвокатів в цих умовах, звертає увагу на наступне.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», Постанови Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (із змінами, внесеними 24.03.2021 року) з 19 грудня 2020 р. до 30 квітня 2021 р. на території України запроваджено карантин. Впродовж 2020 року карантин був встановлений постановами Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 "Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2" від 20 травня 2020 р. № 392 "Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2" та від 22 липня 2020 р. № 641 "Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2".

Під час карантину органи судової влади продовжують діяти, оскільки конституційне право громадян на судовий захист не може бути обмежено навіть за обставини надзвичайного стану, з урахуванням особливостей на цей період, визначених наказами Державної судової адміністрації, рішеннями Ради суддів України та Вищої ради правосуддя.

Державна судова адміністрація України в листі від 20 березня 2020 року № 14-5711/20 зазначила, що установи системи правосуддя можна віднести до установ зони ризику розповсюдження коронавірусної інфекції.

Рада суддів України листом від 16 березня 2020 року № 9-рс-186/20 рекомендувала судам на період карантинних заходів запровадити особливий режим роботи судів.

Згідно зі статтею 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Складовою принципу верховенства права є право на звернення до суду, що передбачено статтею 55 Конституції України та гарантовано статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (право на справедливий суд).

Крім того, статтею 64 Конституції України передбачено, що права і свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. У Конституції наголошується, що право на справедливий суд не може бути обмежене в умовах воєнного та надзвичайного стану.

Статтею 3 Конституції України встановлено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Згідно зі статтею 50 Конституції України кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Визначаючи справедливий баланс між правом особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля та правом на справедливий суд, слід зазначити про пріоритет природного права особи на життя та безпечне довкілля, яке визнається усіма цивілізованими народами і націями та яке є загальним спадком європейської правової традиції. Позитивний обов'язок щодо забезпечення цього права на території України покладено на Державу Україна. Так, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 1 Конституції України).

В умовах пандемії українські суди працюють незалежно від інстанції чи юрисдикції, ставлячи життя і здоров'я людини як найвищу соціальну цінність на перше місце, забезпечують і гарантують людям насамперед право на життя і здоров'я, а також право на захист – тобто право на справедливий суд. Адже Основний Закон України визначає, що діяльність судів не може бути припинена навіть в умовах військового або надзвичайного стану.

Саме тому виникла необхідність встановлення відповідного балансу між процесуальним принципом розгляду справи протягом розумного строку і гарантуванням безпеки громадян під час пандемії, а також вироблення уніфікованого підходу до особливостей розгляду судових справ в умовах пандемії, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Вищою радою правосуддя та Консультативною місією Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України спільно розроблені уніфіковані рекомендації щодо безпечної роботи в умовах карантину для судів усіх інстанцій та юрисдикцій, які затверджені рішенням Вищої ради правосуддя від 01 квітня 2021 року № 763/0/15-21.

Адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом (ч. 1 статті 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Європейський суд з прав людини у своєму рішенні у справі «Намазов проти Азербайджана» вчергове висловив думку про те, що саме адвокати займають центральне місце у здійсненні правосуддя як посередники між громадськістю та судами.

Водночас, незважаючи на запровадження карантину та епідемічну ситуацію, яка склалася в Україні у зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, адвокати виконували та продовжують виконувати свої професійні обов'язки, у тому числі надають правничу допомогу громадянам. Таким чином, діяльність адвокатів жодного дня не припинялася, навіть у періоди стрімкого зростання захворюваності на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2.

Рада адвокатів України звертає увагу, що лише впродовж останнього тижня березня 2021 року стало відомо про смерть двох практикуючих адвокатів від цієї хвороби; багато адвокатів перехворіли на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2 у зв'язку з виконанням ними професійних обов'язків, адже робота адвоката безпосередньо пов'язана із щоденним спілкуванням з клієнтами, працівниками правоохоронних органів, суддями, експертами, свідками; постійним переміщенням по регіонам; відвідуванням слідчих ізоляторів, колоній, лікарень, тощо.

З огляду на вищезазначену ситуацію, 08 лютого 2021 року Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів України зверталася до Кабінету Міністрів України з проханням включити адвокатів до переліку категорії осіб, які підлягають першочерговій вакцинації (лист № 153/0/2-21 від 08.02.2021 року). Проте, відповіді на зазначений лист Національна асоціація адвокатів України не отримала.

Рада адвокатів України, заслухавши Голову Ради адвокатів України Ізовітову Л.П. про необхідність розроблення та затвердження Рекомендацій щодо захисту професійних та соціальних прав адвокатів в умовах карантину, запровадженого у зв'язку з пандемією, віднесеною законодавчими актами до обставин непереборної сили, а також ініціювання змін до процесуальних кодексів в частині визнання неприбуття учасника провадження у судові засідання під час обмежувальних карантинних заходів підставою для його відкладення з поважних причин; Заступника Голови Ради адвокатів України Гвоздія В.А. щодо звернення до КМУ та МОЗ України про включення адвокатів до пріоритетної групи вакцинації та звернення до органів місцевого самоврядування про можливість адвокатів користуватися громадським транспортом у періоди, коли діє спеціальний режим його роботи за адвокатським посвідченнями; представника адвокатів м. Києва у складі Ради адвокатів України Черезова І.Ю. щодо надання роз'яснень з приводу неявки

адвоката до судового засідання, в разі якщо в регіоні запроваджена «червона зона» та введено локдаун, відсутності транспортного забезпечення та щодо участі адвоката, який надає безоплатну правову допомогу в судовому процесі у разі надання мотивованої заяви адвоката, який надає правову допомогу за договором на платній основі про неможливість явки до суду у зв'язку з введенням локдауну; Голову Комітету з питань надання безоплатної правової допомоги при НААУ Дроздова О.М. щодо застосування положень статті 138 КПК України, зокрема, що однією з поважних причин неприбуття особи на виклик є обставини непереборної сили, у тому числі епідемії; обговоривши уніфіковані рекомендації щодо безпечної роботи в умовах карантину, затверджені Вищою радою правосуддя 01 квітня 2021 року, з метою захисту життя та здоров'я адвокатів, їх професійних та соціальних прав та забезпечення гарантій адвокатської діяльності, керуючись статтею 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Розділом II Положення про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, вирішила:

1. Доручити Голові Ради адвокатів України, Національній асоціації адвокатів України Ізовітовій Л.П. повторно звернутись до Кабінету Міністрів України, Міністерства охорони здоров'я України, Ради національної безпеки і оборони України щодо включення адвокатів до реєстру вакцинації першочергового порядку, за поінформованою згодою кожного адвоката.
2. Доручити Голові Ради адвокатів України, Національній асоціації адвокатів України Ізовітовій Л.П. звернутись до Верховної Ради України, Комісії з питань правових реформ при Президентові України щодо ініціювання змін до процесуальних кодексів в частині визнання неприбуття учасника провадження у судові засідання під час обмежувальних карантинних заходів підставою для його відкладення з поважних причин.
3. Доручити Голові Ради адвокатів України, Національній асоціації адвокатів України Ізовітовій Л.П. звернутись до Міністра юстиції України Малюцьки Д.Л. з вимогою забезпечити безпеку адвокатів, які задіяні в системі БПД.
4. Затвердити Рекомендації щодо захисту професійних та соціальних прав адвокатів в умовах карантину, що додаються.
5. Визначити, що у разі виявлення відсутності безпечних умов адвокатської діяльності (зокрема, недотримання кількості присутніх осіб на встановлену норму кв.м. у приміщенні; знаходження осіб без засобів індивідуального захисту тощо), адвокати можуть не брати участь у судових засіданнях, у слідчих діях тощо, скерувавши відповідну заяву про обставини, що несуть загрозу життю та здоров'ю; при обмеженні на пересування громадським, міжміським та міжнародним транспортом тощо, перебування на самоізоляції, у разі підтвердженого зараження членів родини, з якими адвокат проживає або контактував, адвокат

повідомляє, за можливості, на електронну адресу суду або слідчих органів про неможливість прибуття з поважних причин; адвокат може подавати клопотання про відкладення розгляду справ у зв'язку із карантинними заходами, поточною епідемічною ситуацією в районі, де знаходиться суд або проживає чи здійснює діяльність адвокат; такі дії адвоката не є порушенням ПАЕ. При цьому, позбавленням права на вільний вибір захисника та порушенням ПАЕ вважається залучення судом адвоката з метою надання безоплатної правової допомоги замість адвоката, який у цьому ж процесі надає особі правничу допомогу за договором та повідомив суд про неможливість брати участь у судовому процесі.

6. КДКА регіону та ВКДКА враховувати пункт 5 цього рішення під час розгляду/перегляду дисциплінарних справ щодо здійснення адвокатської діяльності в умовах дії карантину.
7. Доручити Голові Ради адвокатів України, Національній асоціації адвокатів України Ізовітовій Л.П., за умови введення обмеження користування громадським транспортом, звернутися до місцевих органів самоврядування та виконавчої влади, у тому числі КМДА, щодо включення адвокатів до переліку осіб, які будуть мати можливість користуватися громадським транспортом у періоди, коли діє спеціальний режим його роботи за перепустками для окремих категорій працівників; за умови пред'явлення адвокатського посвідчення.

Рекомендувати регіональним органам адвокатського самоврядування, за умови введення обмеження користування громадським транспортом, звертатися до місцевих органів самоврядування та виконавчої влади щодо вирішення питання користування адвокатами громадським транспортом при пред'явленні лише адвокатського посвідчення.

8. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Л.П. Ізовітова

Секретар Ради адвокатів України

/підпис/

І.В. Колесников

РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ
АДВОКАТІВ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Рекомендації щодо захисту професійних та соціальних прав адвокатів в умовах карантину	
1	Неухильно дотримуватися приписів актів Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування щодо запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2; Уніфікованих рекомендацій для судів щодо безпечної роботи в умовах карантину, затверджених рішенням Вищої ради правосуддя від 01 квітня 2021 року № 763/0/15-21, постійно здійснюючи моніторинг законодавства з зазначених питань. Виходити у своїх діях з того, що епідемії віднесено законодавством до обставин непереборної сили та є поважною причиною неприбуття особи на виклик.
2	У разі виявлення відсутності безпечних умов адвокатської діяльності (зокрема, недотримання кількості присутніх осіб на встановлену норму кв.м. у приміщенні; знаходження осіб без засобів індивідуального захисту тощо) адвокати можуть не брати участь у судових засіданнях, у слідчих діях тощо, скерувавши відповідну заяву про обставини, що несуть загрозу життю та здоров'ю. Такі дії адвоката не є порушенням ПАЕ.
3	За наявності технічних можливостей, ініціювати участь у судових засіданнях дистанційно, в режимі реального часу в мережі Інтернет, зокрема з власного робочого місця або місця проживання.
4	У разі, коли в результаті карантину введені спеціальні перепустки, обмеження на пересування громадським, міжміським та міжнародним транспортом тощо, повідомляти, за можливості, на електронну адресу суду або слідчих органів про неможливість прибуття з поважних причин. Вказане стосується перебування на самоізоляції, у разі підтвердженого зараження членів родини, з якими адвокат проживає або контактував.
5	Подавати клопотання про відкладення розгляду справ у зв'язку із карантинними заходами, поточною епідемічною ситуацією в районі, де знаходиться суд або проживає чи здійснює діяльність адвокат.

	При цьому, позбавленням права на вільний вибір захисника та порушенням ПАЕ вважається залучення судом адвоката з метою надання безоплатної правової допомоги замість адвоката, який у цьому ж процесі надає особі правничу допомогу за договором та повідомив суд про неможливість брати участь у судовому процесі.
6	Використовувати право на ознайомлення з матеріалами судової справи в дистанційному режимі шляхом надсилання судом сканкопії матеріалів судової справи на електронну адресу, зазначену у відповідній заяві. Заяви про ознайомлення можна направляти засобами поштового та електронного зв'язку.
7	<p>Постійно здійснювати моніторинг впровадження електронного правосуддя, враховуючи що Робоча група НААУ продовжує роботу за напрямками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтеграція Єдиного реєстру адвокатів України і підсистеми ЄСІТС «Електронний суд», - введення функціоналу електронних сервісів у правове поле; - комунікація з різними органами влади і організаціями, у тому числі і міжнародними, які залучені до цього процесу. <p>Адвокати, які працюють у підсистемі «Електронний суд», можуть створювати електронні ордери, отримуючи доступ до судових справ, в яких вони представляють своїх клієнтів.</p>
Рекомендації щодо організації діяльності КДКА регіону та РАР, ВКДКА в умовах карантину	
8	КДКА, РАР, ВКДКА здійснювати діяльність та застосовувати ці Рекомендації з урахуванням приписів актів Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування щодо запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.
9	Забезпечити наявність інформаційних матеріалів (щодо загальних протиепідемічних та профілактичних заходів, встановлених обмежень тощо) біля входу до КДКА, РАР, ВКДКА.
10	Не допускати до приміщень КДКА, РАР, ВКДКА осіб з температурою 37, 2 °С та вище та ознаками респіраторних захворювань, а також без засобів індивідуального захисту.

11	На час дії карантину організувати гнучкий графік роботи РАР, КДКА, ВКДКА. Розглянути систему ротації (частина персоналу секретаріату РАР, КДКА, ВКДКА працює віддалено, інша – у приміщеннях КДКА, РАР, ВКДКА).
12	Здійснювати опрацювання кореспонденції в електронному вигляді (шляхом надсилання документів на офіційну електронну адресу КДКА, РАР, ВКДКА так і поштою, факсом або будь-якими іншими дистанційними засобами зв'язку). За наявності технічної можливості забезпечити працівникам секретаріату КДКА, РАР, ВКДКА можливість виконання посадових обов'язків дистанційно.
13	Обмежити особистий прийом громадян керівництвом РАР, КДКА, ВКДКА організувати прийом із дотриманням заходів, спрямованих на попередження поширення коронавірусної хвороби COVID-19, а саме: дотримання дистанції не менше двох метрів між всіма учасниками та застосування засобів індивідуального захисту, у тому числі респіраторів чи захисних масок, які закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, провітрювання приміщень.
14	<p>Розглянути можливість встановлення стійки на вході у КДКА, РАР, ВКДКА для подання відвідувачами документів та отримання інформації. Персоналу, що працює у цьому пункті, необхідно мати посилені захисні засоби.</p> <p>Провести інструктаж для працівників секретаріатів РАР, КДКА, ВКДКА щодо запобігання поширенню коронавірусної інфекції, дотримання правил респіраторної гігієни та протиепідемічних заходів.</p>
15	<p>Забезпечити помітне маркування на сидіннях та підлозі для дотримання соціальної дистанції у приміщеннях КДКА, РАР, ВКДКА. Облаштувати місця для відвідувачів на відстані 2 м. одне від одного.</p> <p>Членам РАР, КДКА, ВКДКА під час засідань використовувати засоби індивідуального захисту, зокрема респіратори або захисні маски, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлені самостійно.</p>
16	Вживати заходів для уникнення скупчення людей у приміщеннях КДКА, РАР, ВКДКА.

17	На вході до приміщення організувати місце для обробки рук спиртовмісними антисептиками. Місця для обробки рук позначаються яскравими вказівниками з інформацією про необхідність дезінфекції рук (банер, наклейка тощо).
18	Дозволяється одночасне перебування відвідувачів із розрахунку не більше однієї особи на 10 кв. м площі залу.
19	Рекомендувати членам РАР, КДКА, ВКДКА працівникам секретаріату РАР, КДКА, ВКДКА утримуватися від контактів з особами, що мають симптоми респіраторних захворювань, а в разі виникнення респіраторних симптомів утриматись від відвідування робочого місця, звернутись до сімейного лікаря та дотримуватись його рекомендацій. У разі оформлення листка непрацездатності відразу повинні повідомляти керівництво РАР, КДКА, ВКДКА про підтвердження в них захворювання на коронавірусну хворобу COVID-19.
20	Здійснювати дезінфекцію приміщень КДКА, РАР, ВКДКА згідно із затвердженими графіками, розміщеними для ознайомлення в місцях загального користування. Забезпечити максимальне використання природної вентиляції (провітрювання не менше одного разу на дві години); здійснювати обробку поверхонь, яких часто торкаються руками (дверні ручки, кнопки ліфтів, поручні тощо), спиртовмістовними дезінфікуючими засобами (із вмістом не менше ніж 60 % спирту) протягом робочого дня; проводити вологе прибирання приміщень не рідше ніж один раз на добу.